

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščena od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 7. maja 1915.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

Adolf Peršič.

V seznamu izgub števil. 148. čitamo, da je padel na bojnem polju tovariš Adolf Peršič, učitelj-voditelj v Voglarjih pri Trnovem poleg Gorice. — Služil je v 97. p. I. stotniji. Rojen je bil l. 1884. v Trnovem kot sin splošno znanega posestnika in mnogoletnega župana. Učiteljski je dovršil l. 1903. — Junaku-učitelju, ki je svoje mlado in nadežno življenje žrtvoval za domovino, bodi časten spomin!

SEN IN RESNICA.

Ko grom topov potihne v noči, vojniki trudni vsi pospe; njih duše v hrepenenju silnem takrat daljave preleté. Dospo pod ljubi krov domači, kramljajo z deco in ženó . . . A zlati sen še ni dosanjan — že tla napajajo s krvjó!

G.

»NAŠA BODOČNOST«.

Ogrski državni poslanec Brandtch Rudolf je priobčil v »Budapester Tagbl.« člapek o »možnosti bodočnosti«, ki v njem izvaja, da so dogodki svetovne vojne omajali celo vrsto ukoreninjenih sodb in naziranj ter da so nam postavili pred oči nove razvoje bodočnosti, kakršne bi bili še pred kratkim označili za fantastične. Dasi je bilo pričakovati te vojne, vendar je prinesla presenečenje na presenečenje. Ni bilo pričakovati, da bo nam in Nemčiji stala nasproti tako silna koalicija. V veliko

presenečenje so bila razkritja o postopanju Anglije, a še večje to, da je Japonska posegla vmes! Pa tudi nevtalci, ki so do njih gojili tolike nade, so prinesli mnogo razočaranj. Slednjič da je presenetila tudi Turčija s svojo napadalno silo. — Pa tudi militarična izkustva so bistveno izpremenila marsikateri nazor izpred vojne. Po vsem, kar smo doživeli, bi mogli sklepati z nekako pravico, da tudi konec vojne in bodoči čas prineseta marsikatero presenečenje. Avtor se noče ukvarjati s proročanjmi, ampak hoče le čisto na kratko opozoriti na nekatere možnosti razvoja, ki se mu vidijo kot potreben pouk iz te vojne. In ta pouk bi bil po mnenju rečenega ogrskega poslanca: Predvsem je imenovati veliko dejstvo, ki smo ga mi pripadniki avstro-ogrške monarhije posebno močno občutili. Ta vojna je namreč pokazala, da ima ta državna tvorba le tedaj nade v bodočnost, če vsi narodi trdno držijo skupaj in ako se njihove želje upoštevajo v toliko, da bodo svoj obstanek do zadnjega stavljali v okvir monarhije in ga trajno spojili z njim. Po vojni mora priti čas, ko se bodo morali državniki tu in tam drugače poučiti, ako se nočejo pozneje izpostaviti pred zgodovino očitaniu, da niso spoznali znamenij časa ter da so položaj naše, po tolikih narodih obljudene države notri med mogočno delujočimi narodnimi idejami sedanjosti oteževali na način, ki ga ne bo možno braniti!

KAJ JE HUJŠKANJE PROTI NARODNOSTI.

Zanimivo in zlasti za sedanjo dobo posebno važno razsodbo je izdalo, kakor poročajo »Lidové Noviny«, kasacijsko sodišče o razlagi paragrafa 302. kaz. zak., ki govori o hujškanju proti narodnostim. Trgovca B. je v gostilnici govoril o židih, kako vrše vojaško službo in druge stvari. Zato je bil tožen pred okrajnim sodiščem v Ogrskem Gradišču in ko sta dva žida kot priči potrdila razzallitev, je bil obsodjen zaradi pregreška v smislu paragrafa 302. kaz. zak. Proti tej obsodbi je bila po-

dana ničnostna pritožba, v kateri se je izvajalo, da za obsodbo ne zadostuje samo ugotovitev, da je bil izrek, sam po sebi sovražen, izrečen javno in tako, da ga je več ljudi moglo slučajno slišati, temveč je treba ugotoviti, da je toženeec imel namen, da bi druge osebe v resnici nahujškal proti drugi narodnosti. Temu nazoru je pritrnilo tudi kasacijsko sodišče in je v svoji razsodbi z dne 2. dne marca l. 1915. navedlo izrečno, da je treba zavzeti stališče glede vprašanja, ali je nameraval storilec nahujškati osebe, navzoče pri omenjenem izreku, k sovraštvo proti židom in tako vplivati na njihovo voljo. — »Tako je jasno« — dostavljajo »Lidové Noviny« — »da ni vsak izrek, ki se izreče v gostilnici proti drugi narodnosti, že sam po sebi pregrešek.«

V ZASEDENI RUSKI POLJSKI ODPRALJENA RUŠČINA.

Iz Krakova pišejo: »Deutsche Lodzer Zeitung« poroča, da so sklenili na zadnjem shodu poljskih učiteljev v Lodzu, da se odpravi ruščina v šolah.

PAPEŽ IN SVETOVNA VOJSKA.

Korespondenčni urad: »Lokalanzeiger« priobčuje obširno poročilo o intervjuu ameriškega časnikarja Viganta s papežem Benediktom XV. Vigant je dobil vtisk, da se papež naravnost obrača na Ameriko, da jo prosi, naj bi prevzela vlogo pomirjevalca, ki ji v ta namen ponuja svojo lastno veliko moralčno podporo in osebno sodelovanje.

ŽENSKÉ ZDRAVNICE V RUSKI ARMADI.

Ker primanjkuje v ruski armadi zdravnikov, je rusko naučno ministrstvo naročilo medicinskim zavodom, da nemerava uvrstiti dijakinje medicine od 6. do 8. semestra v lazareti kot zdravnice in kot sanitetne uradnice.

MEDNARODEN ŽENSKI KONGRES ZA MIR.

Dne 28., 29. in 30. t. m. se vrši v Haagu ženski kongres, ki ga prireajo toliko ženske vojskujočih se držav, kolikor one nevtalnih. Zastopane bodo znamenite žene vseh narodov. Program kongresa bo: vojna in nje odnošaji do ženske. Poziv, ki so ga podpisala holandska ženska društva in organizacije, vabi žene vseh narodov v Haag na »razgovor o tem, kar morejo in morajo storiti ženske v teh žalostnih časih«. V programu, čigar razširjevanja niso ovirali v nobeni državi, je rečeno med drugim, da ženski kongres protestira proti trditvi, da se vojne vodijo v varstvo žene in otroka. Usoda mnogih žensk je strašna; mnoge so izpostavljene nasilju in njihovo trpljenje je neopisno. Da se prepreči možnost bodoče vojne, mora vsakdo bolj nego doslej dobiti prepričanje, da je nedopustno, da se sporna vprašanja rešujejo z orožjem. Kongres bo razpravljal o vzgoji otrok v šolah v tem smislu. Seveda ni pričakovati, da bi ta kongres mogel kako direktno vplivati na dogodke. Ali seme, ki ga hoče sejati, bo vendar velikega pomena za bodočnost, ker bo delovalo, da se po sedanjih strašnih vojni ojači mirovna ideja. Mirovni kongres v Haagu zasluži, da se ženske zanimajo zanj in za to mednarodno žensko združenje.

DOPISOVANJE Z VOJNIMI UJETNIKI.

Množe se zadnji čas pisma svojcev vojnih ujetnikov, ki se pritožujejo, da tako dolgo ne dobe nobenih vesti, ali da sploh niso dobili še nobenega poročila, dasiravno so čitali, da je dotičnik že v seznamu vojnih ujetnikov. Svojci si delajo pogosto nepotrebne skrbi. Pogosto pošiljajo Rusi vojne ujetnike iz enega taborišča v drugo, navadno proti vzhodu. Potovanje traja navadno jako dolgo. Zdi se, da je med vožnjo oddaja pisem prepovedana. Tudi se zdi, da je oddaja pisem vojnih ujetnikov sploh omejena. Pisma in dopisnice rabijo jako dolgo, iz Sibiri je 6 do 8 tednov, za-

LISTEK

Luka Lavtar.

Markantna osebnost je legla z Luko Lavtarjem v grob. To ve vsak, kdor ga je poznal. Jeklen značaj — pa saj to je samo ob sebi umljivo: Kdaj bi še bil kdo brez značaja postal osebnost? Mož poštenjak, vzoren mož, učitelj in vzgojevalec, ki smo ga morali občudovati, spoštovati in ljubiti. Pa da bi se nam ob tej bridki izgubi ne trgalo srce? . . .

Lavtar — mož poštenjak.

Prava gorenjska korenina je bil. Dilečile so ga vse krekosti pravega, krepkega Gorenjca. Odkrit in pošten je bil od nog do glave. Zahrbtosti in neodkritosrčnosti v njem ni bilo. Praznih besedi in laskanja ni poznal. Odkrito je vselej in povsod povedal svoje mnenje in vedel ga je tudi možato zastopati. Ob vsem tem pa je bil kaj rahločuten, in to ga je obvarovalo pred tem, da bi bil komu učinil krivico. Zato si vzlic svoji odkritosrčnosti ni nakopal sovraštva, vsakdo ga je moral le spoštovati. Niti enkrat nisem čul preke sodbe o njem, vedno le samo čisto hvalo o zanesljivosti njegove besede.

Lavtar — znanstvenik in vzgojevalec.

Ne morem si misliti Luke Lavtarja v drugem poklicu nego v učiteljskem; najmanj pa bi bil sodil za birokrata. Kakor da je bil rojen za učiteljevanje, tako se mi je zdelo. Tri lastnosti so ga osobito usposabljele za to: resnoba dela, apostolska gorečnost in pa neomajna nepristranost.

Lavtarju je bilo življenje res »deloven dan«. Z vestnostjo in resnobo se je lotil dela in vestnosti in resnobe je zahteval tudi od svojih učencev. Popustljivosti v tem oziru ni poznal, ne pri sebi, ne pri učencih; dosledno in smotrno je zasledoval začetno si pot. Množica literarnih del nam priča o njegovem neumornem delovanju. Pisal je v slovenskem in nemškem jeziku in izdal naslednje knjige: 1. Obča aritmetika za učiteljske (1879); 2. Geometrija za učiteljske (1881); 3. Der metrische Scheibchenapparat. (1887); 4. Spezielle Methodik des Rechenunterrichtes in der Volksschule. Theoretischer Teil. (1888); 5. Der Rechenunterricht in der Volksschule. Eine methodische Anleitung für Volksschullehrer. (1888); 6. Rechenbücher für Volksschulen. 5 Teile. (1888); 7. Nekaj o načrtu za prirodoslovje na srednji stopnji za ljudske šole. (1888); 8. Računska vadbenica za obrtno-nadaljevalne

šole. (1902); 9. Računice za ljudske šole. Trije deli. (1908—1910); 10. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. (Izdaja Slov. Šol. Matic); 11. Močnik-Lavtar, Aritmetika. (1911); 12. Spezielle Methodik des Rechenunterrichtes. (1912). — Razentega v nabroj krajših metodiških sestavkov v raznih slovenskih in nemških pedagoških listih.

Iz tega seznama spoznamo, da se je Lavtar pečal skoro izključno z matematiko, bolje: metodiko elementarnega računanja. Zanimivo pa je pri tem, da si ob pričetku srednješolskega učiteljevanja nikakor ni namenil izbrati matematike za svoj glavni predmet, temveč mislil je le vse bolj na fiziko. (Ob tej priliki bodi omenjeno, da je kot suplent na ljubljanski realki poučeval tudi slovenščino). Usojeno pa mu je bilo drugače: njegovo imenovanje glavni učiteljem na žensko učiteljske v Gorici, zlasti pa ono na moško učiteljske v Mariboru je bilo odločilno za njegov nadaljni razvoj. Kot učitelju matematike mu je bila tudi naloga, prisostvovati nastopom učiteljsčnikov na vadnici iz računstva. Z vso njemu lastno vestnostjo se je lotil te njemu do tedaj neznanne panoge njegovega učiteljevanja. Resno je pričel študirati to vprašanje, pa spoznal, da pouk v računanju ni meril pravih poti, ker uspehi niso bili v pravem

razmerju s trudom učiteljev. Začel je tedaj iskati vzroke tej prikazni: iz srednješolskega učitelja je postal ljudskošolski metodik in s tem dosegel pravo usposobljenost za profesorja na učiteljsku. Razmišljal in raziskoval je leta in leta, si nabavil računice skoro vseh evropskih narodov, primerjal in študiral, iskal psihološke podlage za vsako stopnjo računanja, dokler ni bil prepričan, da je odkril pravo pot in tedaj mu je postala življenjska naloga dosega reforme računskega pouka v ljudski šoli. Temu smotru je od slej posvečal vse svoje sile in stremljenje. Imel pa se je težko boriti: njegove prve računice niso bile aprobante, in dolgo niso prodrli njegovi nazori. Peklo ga je to, a ugnalo ga ni. Še resnejše se je lotil dela, neumorno je boljše in izpopolnjeval svojo metodo ter jo izkušal ustvariti tako, da bi veljala po vseh psiholoških in didaktičkih zakonih. V tem stremljenju je kmalu dobil krepko podporo: l. 1890. je prišel na zavod kot ravnatelj H. Schreiner, ki je kot strokovnjak skoro spoznal vrline Lavtarjeve metode in ko je videl, da je vzlic nekaterim tedaj že obstoječim slabostim in nejasnostim res dobra, pa jo je podpiral odločno in z vsemi silami tako kot ravnatelj na zavodu, kakor kot okr. šol. nadzornik v mariborskem okraju. Lavtarjevih računic seveda niso smeli

radi velike razdalje in dvojne cenzure, v Petrogradu in na Dunaju. Ker so ruski cenzorji preveč obremenjeni s tem delom, je priporočljivo pisati samo kratke dopisnice. Marsikatero pismo se tudi konfiscira in uniči, druga pisma se izgube. O zdravstvenem stanju in bivanju posameznih ujetnikov urad ne more dobivati in dajati poročil. Pri vprašanih zadostuje navesti: ime, rojstno leto, pristojnost, šaržo, polk ali bataljon, če mogoče bojišče, kjer se je nahajal ujetnik zadnjikrat, in ime in naslov vprašajočega. Če vpraša kdo za več oseb, naj zapiše zgoraj navedene podatke za vsakega na poseben listek. Kdor domneva, da je oni, ki po njem vpraša, padel, ali da se nahaja v kaki naši bolnišnici, ta naj se obrne do izkaznega urada »Rdečega križa«, Dunaj VI., Dreihufeisengasse, na Ogrskem na »Rdeči križ« v Budimpešti. Vprašanja glede vojnih ujetnikov je pošiljati na skupni centralni izkazni urad, razvidnica za vojne ujetnike, Dunaj I., Jasomirgottstrasse 6.

taktika, kako naj stranke postopajo tudi v drugih stvareh. Glasilo bivšega ministra dr. Začeka »Moravska Orlice« javljajo iz Prage ravno isto dejstvo. — Baje so tudi na Hrvaškem nekaj podobnega sklenili. Na Slovenskem ne!

ČRNOVOJNIŠKA DOLŽNOST DO 50. LETA.

Da se zadovolji neodvrnljivi potrebi, se namerava, kakor doznava c. kr. korespondenčni urad, črnovojniška dolžnost v obeh državah monarhije uvesti v bodoče že z letom, v katerem se pričinja 18. leto starosti, pa do konca dovršitve 50. leta starosti. Prvi poklic naj obsega letnike do dovršitve 42. leta starosti in naj se omogoči, da se v prav posebnih izjemnih slučajih tudi pripadniki pritegnejo v dopolnitev armade in domobranstva. Ustvaritev novih črnovojniških kategorij pa ne pomenja nikakor, da bi se tudi vse te nove kategorije pritegnile obenem, takoj ali tudi le v najbližjem času.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA Za »RDEČI KRIŽ«.

Sola v Dragatušu v Beli Krajini 47 K 10 vin.; šolsko vodstvo v Litiji dar šolske mladine 26 K 03 vin.; šolska vodstva v litijem okraju: Polšnik 37 K; Zagorje ob Savi 31 K 86 v; Vel. Gaber 25 K 93 v; Zatičina 19 K; Šent Lambert 18 K; Polica pri Višnji gori 16 K 82 v; Šmartno pri Litiji 15 K; Vače 14 K 84 v; Prežganje 14 K 12 v; Toplice pri Zagorju 14 K; Primskovo 10 K; Sv. Gora 7 K 97 v; Žalina 7 K 14 v; Sava 6 K 50 v; Kresnice 6 K 30 v; Hotič 6 K 14 v; vodstvo dekliške ljudske šole v Kranju darove učenk 16 K 14 v; skupaj 339 K 89 v.

V zadnji številki izkazanih K 24.215:66

Danes izkazanih K 339:89

Doslej nabranih K 24.555:55

Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

PRAVNE RAZMERE V VOJAŠKO SLUŽBO POKLICANIH UČITELJEV.

Pod tem naslovom smo v zadnji številki priobčili članek, ki ga je treba v sklepnih brojih popraviti, ker je bilo nekaj imen naših naročnikov-vojakov vstavljenih že med stavkom. Pravilno se mora glasiti konec:

Po našem izkazu je torej Tovariševcev-vojakov:

s Kranjskega 47

» Štajerskega 40

» Primorskega 54

» Koroškega 1

skupaj torej 142

Šola v nevarnosti.

Članek, ki ga je prinesel pod tem naslovom zadnji »Tovariš«, je potisnil tudi meni pero v roke, ker se z njegovo vsebino le deloma strinjam.

Priznati moram, da je pisal tisti članek za šolo navdušen mlad učitelj ali pa

Lavtar — goreč učitelj.

Poleg neumornega dela pa je Lavtarju priborila ta uspeh tudi njegova apostolska gorečnost. Komur se hoče uspehov, temu je treba predvsem trdne vere v svoje delo, brez te je apostolska gorečnost nemogoča. V tem oziru je bil Lavtar nepresegljiv: taka navdušenost je redka, redka dandanes v mladih letih, še bolj v pozni starosti. Zmožen je je le tisti, ki je idealno preinjen o važnosti predmeta in o resnosti vzgojnega dela. Lavtar je bil tak. Že prostovoljno nad 12letno podaljšanje službene dobe nam kaže, kako je bil vnet za učiteljevanje. Vsake ure mu je bilo žal, ki jo je moral izgubiti iz kate-regakoli vzroka, in ni ga bilo točnejšega in vestnejšega učitelja v izpolnjevanju dolžnosti. Šola mu je bila veselje, poučevanje največja slast.

Kakor v šoli, tako vneto je deloval v meščanskih tečajih in z največjim navdušenjem v zadnjem počitniškem tečaju Slov. Šol. Matice v Ljubljani.

Pri vsem tem pa Lavtar ni bil zakrknjen učenjak, ki ni maral v družbo. Nasprotno, prepričan je bil, da se hoče delavnemu človeku razvedrila, in zato ga je bilo videti vsak božji dan v kavarni, kjer je rad posegel po kvartah ali pa po biljardnem keju. Posebno rad pa je zahajal v učiteljske kroge in če je le mogel,

starina z vedno mladimi ideali, ki hoče odvrniti vsak oblaček, ki preti, da zatemni ljudsko šolo.

Prav tako, tovariš! Vsem nam mora biti prospeh ljudske šole pri srcu, in trdim lahko tudi o sebi, da sem se trudil, da ne grešim proti ugledu ljudske šole. In vendar sem glede predčasne zatvoritve šol le deloma sličnih nazorov, kakor jih navaja članek.

Moji predlogi za moj okoliš — barjanski, da ne bo premišljevanja! — so:

1. Otroci I. razreda naj imajo pouk neskrajšan kakor v rednih časih.

2. Drugi in tretji razred naj se zaključita že koncem aprila.

V utemeljevanje tega navajam:

Učenci I. razreda so res za poljsko delo malo sposobni, četudi jih bodo ljudje mnogokrat rabili za varovanje otrok in donajanje malenkosti, osobito pa na pašo, ki se bo v smislu raznih ministrskih naročil glede živinoreje morala izvajati letos v zvišani meri.

Vendar je pa za ta razred najvažnejše, da ne prekine s poukom, ker bi sicer zaostalo vsako napredovanje. Ako se oprostijo učence višjih razredov popolnoma, potem je upati, da bodo vsaj učenci I. razreda pohajali šolo redno. V nasprotnem slučaju pa bodo izostajali v enaki meri tudi učenci tega razreda.

Za višja dva razreda pa želim, da se s koncem aprila popolnoma zaključita, kar je pod danimi razmerami najbolje.

Že danes, ko je zemlja prenamočena in na veliko poljedelsko delo še ni misliti, imel sem že samo 29% vseh učencev navzočih; kaj bo pa šele, ko se prične veliko delo in to ob pomanjkanju najboljših delovskih moči ter ob zahtevi, da ne ostane nobena njiva neobdelana in da se preorje kar največ celine. Prijatelj! Tu se pravi delati od zore do mraka — vse, kar leze in gre!

In bo tudi delalo! Z dovoljenjem ali brez dovoljenja — zakaj ljudstvo dobro ve, da nimamo letos niti zamud v svojih rokah!

In more kdo reči, da bo delalo ljudstvo napak? Ne — saj celo meščani želi, da se v tekočem letu gibljejo kmetiške roke kar najmarljivejše!

Šolo dvakrat na teden? Ne! Šolo samo ob deževnih dneh? Ne!

Pomisliti moramo, da bo tudi tiste dni obisk nepopolni; kar bo pa otrok v šoli, bodo pa tako izmučeni, da bodo za vsako duševno delo nesposobni. Saj izkušam to že sedaj: Učenci so s telesom pač navzoči, a z dušo ne — in roka jim je težka, okorna! Treba je izbirati najzanimivejšo snov, da slede komaj z zanimanjem.

Uspehi bodo torej izostali, in vendar bodo starši živeli v zavesti: »Saj sem otroka pošiljal enkrat — dvakrat na teden v šolo, pa vendar nič ne zna! Skoraj manj kot prej!«

To, glejte, to bo vrglo senco na ljudsko šolo in — na nas učitelje! Zato pa: Redno šolo ali pa nič! Vedno sem se ravnal po devizi: Ob urejenih razmerah delaj s podvojeno silo, kjer pa ne vidiš uspeha — čemu bi se zaman trudil?

Da bi ljudstvo kar naenkrat reklo, da naj se vse šole zapro? O, ne, tovariš! Menda je pa ni na Kranjskem vasi, ki bi zahtevala kaj takega. To nam izpričujejo lepe šolske stavbe, ki se dvigajo po obči-

se je odzval vsakemu povabilu, da je predaval ob učiteljskih sestankih o svoji metodi. V družbi učiteljev je bil vedno vesel in šaljiv, in prijetno je bilo občevati z njim.

Njegov pouk je bil jasan, metodiško dobro premišljen — saj se je Lavtar za vsako uro vestno pripravil — in natančen. Svest si tega, je seveda Lavtar zahteval mnogo od svojih učencev in bil strog pri klasifikaciji. S tem pa je dosegel, da so njegovi učenci tudi kaj znali.

Ravno tako vzorno kakor kot učitelj je deloval kot vzgojevalec. Resno, vestno in dosledno je vršil to svojo zadačo. Zahteval je od dijakov do pičice natančnega izpolnjevanja disciplinarnih predpisov in pa brezpogojne točnosti; tudi tukaj ni poznal popustljivosti. Časih bi bil človek mislil, da je trd. Pa ni bil. Vedel je samo, da prava strogost o pravem času prija mlademu človeku in da brez nje ni dobre vzgoje. Lepo in dostojno vedenje je čislal nad vse; tukaj je vplival z zgledom: nikdar ni zahteval od dijakov česa brez uvodne besedice »prosim«, nikdar ni pozabil zahvale. Seveda, bila mu je o priliki na razpolago tudi jedka ironija in časih tudi ni nedostajalo gromenja in treskanja. Pa taka sveta jeza je semtertja potrebna: kakor nevihta čisti ozračje in jasni obzorje.

nah in nam izpričujejo zakotni kraji, ki žele imeti v svoji sredini šolo!

Zdi se mi, da bo v tem oziru vplivala uspešno tudi sedanja vojna, ker bodo mnogi udeleženci pripovedovali ob svojem povratku, da so bili premnogokrat v velikih stiskah — ker se v mladosti ničesar niso učili! Saj se čujejo podobni glasovi že sedaj!

Tako sem opisal razmere in zahteve barjanske, in slične bodo menda po vseh kmetijskih občinah po deželi. Razmere po mestih seveda so pa čisto drugače. Tu se mladina res ne ve kam dejati ter je v spodtiko sebi in drugim. Tu pa druge razmere ne puste, da se vrši reden pouk. V Ljubljani n. pr. mora šola že skoro od početka šolskega leta domalega počivati, in vendar je pouk ravno tu največje važnosti.

V mestih in industrijskih krajih naj se vrši pouk po možnosti neskrajšano, po deželi pa naj se s poukom v višjih razredih popolnoma prekine, ker to zahtevajo izredne vojne razmere.

Fr. Črnagoj.

IVAN KELC:

Prvi pouk v čitanju po analitiško sintetiški metodi.

(Konec.)

Otroke je treba navajati skupno k pisalnim in risalnim vajam kot predvajam za pravilno pisanje črk. K temu je treba naravne reči ali nje ponaredbe, recimo lestvico; otrokom se kaže, kje morajo začeti, kje nehati stoječi črti, kar učitelj obenem riše tudi na šolsko tablo, a tudi popravlja pri posameznih učencih; pri risanju teh in še drugih črt lestvice lahko spravi nazorni pouk v zvezo z računstvom, merstvom, prirodopisjem itd., v čemer mora seveda biti dobro podkovan in pripravljen, sicer lahko pride v sredi predavanja v neljubo zadrego, zmanjka mu lahko vodilne niti in ponesrečil se mu je pravi pouk. Otroci izgubijo zanimanje do predmeta, pazljivost lahko odplava po vodi, učitelj postane nezadovoljen sam s seboj, in veselje ter ljubezen do pouka in vzgoje otrok mu mine. Brez veselja in ljubezni storjeno delo je pa popolnoma brezuspešno.

Na enak način mu je obravnavati mnogo preprostih predmetov, nahajajočih se v šoli in zunaj šole. Pri njih risanju se otroci vadijo delati ne samo navpičnih, vodoravnih, poševnih črt, nego tudi oblkih, podolgovatookroglih itd. To traja navadno dolgo časa, posebno v neugodnih razmerah glede šolskega obiska, preden so, rekel bi, vsi otroci ali vsaj njih pretežna večina vajeni narejati vse takšne črte lahkotice in pravilno.

Po teh dolgotrajnih predvajih — ako namreč hočemo postopati pravilno po analitiško-sintetiški metodi pridemo k razkrojitvi posameznih besed kot predvaj za spoznavanje in čitanje črk. Pri pravi za pouk si moramo izbrati kaj primerne, da bodo otroci lahko pri končni besedni razdelitvi spoznali posamezne glase. V razkrojitve odločene besede morajo, posebno začetkoma, imeti na prvem

In pri vsem je hodil svojo ravno nepristransko pot. Ni gledal ni na levo, ni na desno, ni na zgoraj, ni na spodaj. Obča sodba njegovih učencev o njem je bila: »Strog, pa pravičen«. Ničesar se ni bolj bal, kakor da bi presojal koga krivično. Trudil se je, vsakega učenca spoznati tako dobro, da mu je postala sodba o njem prava. Proučeval je vsakega posebe, tega dalje, onega manj časa, časih katerega po več mesecev, ali tudi let, kakor je pač nanesla potreba. Ko je koga doobra spoznal, potem pa je bila njegova sodba neomajna, če ni intelektualni ali moralni razvoj dotičnika, ki ga je Lavtar zasledoval paznim očesom, povzročil potrebne korekture. S tem je v Lavtarjevo šolsko delovanje stopila tista zanj tako značilna in za vzgojevalca toli važna doslednost, ki tvori značaj in ki po Gregorčiču pomaga vzgajati značaje.

Pa dober je bil Lavtar, dober in usmiljenega srca. Če je doznal za dijaka, ki mu dvakrat ali trikrat na teden ni bilo obeda, takoj je bila njegova beseda: »Pa naj pride k meni, se bo že še našlo tudi njemu kaj za pod zob.« In koliko je bilo tekem dolgih 40 let takih, ki so uživali Lavtarjeve dobrote in ki za to ni vedel nihče, kakor prizadeti in pa Bog.

mestu glas, ki se lahko izgovarja na dolgo, kakor so: l, m, n, v, i, s itd. Najprej se vsestransko ogleda in opiše kak predmet, n. pr. kos lesa, ter se iz vse obravnave izlušči takorekoč kratek stavek, v katerem se mora nahajati beseda, določena v razkrojitev; n. pr.: »Les je trd«. Opozori se na dele, t. j. besede stavka, in preide na razkrojitev besede: les. Otroci izgovarjajo večkrat in vedno počasneje navedeno besedo; končno naredi učitelj pri zadnjem izgovoru besede »les« na šolski tabli polkrog. Vsak glas po vrsti morajo otroci v tej besedi sami dobiti, in učitelj naredi pri izgovoru vsakega glasu v polkrog ležeče črtice, ki pomenijo v besedi »les« izgovorjene glase zaporedoma. To se ponavlja dlje časa po posameznikih in zopet skupno dotlej, da je otrokom popolnem jasna razdelitev te besede v glase. Da se pouk oživi in pazljivost ne popusti pri otrocih, je treba pravočasno iversti predmeta se tikajoče pravljice, ganke, pesemce, vezati s tem tudi druge predmete itd. K popolnemu umevanju razkrojitve besed v glase je treba marljive besede z več takšnimi besedami, kakor: miš, voz, ura, miza, in potem se šele prehaja k razkrojitvi takozvanih temeljnih besed v glase ali črke, ki jih morajo otroci spoznavati, čitati in pisati. Da pouk ni preenoličen, je treba način podavanja menjati večkrat tako, da se drugokrat začne s kako pripovedko, uganko in se šele potem preide v natančneje obravnavanje predmeta, kar pa mora vsekdar biti v popolni zvezi s poprej predanim.

Pri razkrojitvi temeljnih besed se postopa enako, kakor pri neposrednih vajah k temu, samo da se k ležečim črticam, pomenjajočim glase, ti istinito tudi dostavijo, in sicer pisane in tiskane črke. Te se vadijo z učenci posamez ali v zvezi z drugo in tretjo črko itd., tako dogo, da vsaj večina otrok pozna dobro čitati in pisati tako posamezne črke, kakor celo besedo, sestavljeno iz njih. Da bi učitelj pri tem postopanju dosegel popoln ali vsaj zadovoljiv uspeh, je neobhodno potrebno, da razred ni preštevilen in da so

vsii otroci vsak dan v šoli, ker akoravno učitelj prihodnjič ponavlja ta predmet kratko, zvezavši ga s prihodnjim, vendar ne more več tako natančno razpravljati kakor prvokrat, sicer mu zmanjka časa, pa tudi dobre volje, in kar so otroci zamudili takrat, so zamudili za vedno.

Na tak in enak način se obravnavajo vse temeljne besede, dokler niso znane učencem ter ne znajo čitati in pisati vseh malih črk; enako se obravnava pri velikih črkah, razume se, da na krajši način, a vedno od znanega do neznanega, od lajšega do vedno težjega. K temu poučevanju je neobhodno potrebno vztrajnosti, potrpežljivosti ter zdravih prsi in močnih pljuč, sicer onemore tak delavec v vrtu narodove prosvete le prekmalu.

Ako pa kateri pri začetnem pouku v čitanju ne postopa tako, kakor sem tukaj navedel ne površno, ta ne poučuje po razkrojno-sestavni učbi. Kdor se hoče o tej učbi poučiti natančneje, ga opozarjam na svojo in tovariša Šim. Salamuna natančno razpravo o tej učbi v »Pop.« letnika 1882 in 1883. Kdor bo dotično razpravo le nekoliko natančneje proučil, se prepriča, da šolske razmere pri nas in preizkusa naobrazba prostega ljudstva niso nikakršna ugodna tla za pouk v šolah po razkrojno-sestavni učbi, a nas vseh sveta dolžnost je, da ji z vsemi mogočimi sredstvi in neutrujenim delovanjem pripravimo pot k skorajšnji uvedbi, in to je tudi moja najiskrenejša želja!

Teze.

1. Opazuj in ogleduj vedno pri pouku vsestransko, temeljito in deci razumljivo vsako stvar, a ne spuščaj se v premalenkoste podrobnosti!
2. Poučuj od znanega do neznanega, od lajšega do težjega, sploh po znanih pedagoških pravilih, posebno pri vsakem začetnem pouku!
3. Navajaj mladino k samodelavnosti ter zbučaj v njej zanimanje in veselje do nauka!
4. Kar je deci popolnoma znano, naj bo v pravilni zvezi opora k nadaljnjemu poučevanju!
5. Pri splošnem poučevanju naj se vedno ozira tudi na individualnost otrok!
6. Sestavi se ima podoben načrt ter se resno vsakokrat pripraviti na pouk!
7. Dokler se razmere glede šol ne izpremene na bolje, za kar imamo z vsemi močmi delovati vsestransko vsi, naj se ne uvaja v šole na kmeth razkrojno-sestavne učbe!

Srednješolske vesti.

Ivan Košnik, profesor goriške realke in črnovojniški nadporočnik, ki smo o njem svoj čas poročali, da je bil ujet na severnem bojišču, se nahaja v Petropavlovskem, gubernija Omsk, Sibirija. Piše večkrat domov ter pozdravlja vse tovariše, znance in prijatelje. Te dopisnice prihajajo redno, on pa ne dobi nobenega odgovora, dasi so mu iz Gorice že večkrat pisali.

Učenci VII. a razreda prve državne gimnazije v Ljubljani so pod nadzorstvom svojega razrednika profesorja Dolenca razdelili med ranjence, nastanjene v šolskem poslopju na Cojzovi cesti, žepne rute, cigarete, jabolka in pipe.

je položil naš blagi Lavtar v zakladnico slovenske pedagogike. Slava mu!

In nemški učitelj Adolf Ferner piše (prevedeno): »Na bojišču, 18. 3. 1915, ob 2. uri zjutraj. Visokospoštovani gospod profesor! Oživeli so mi v duhu vsi oni dnevi, ko sem učiteljski hitel v zavod, da si nabere vedne in znanja. Kar najživahneje se spominjam vseh svojih učiteljev. Z boleščjo in hvaležnostjo moram misliti na zdaj pokojnega g. šol. svetnika Lavtarja. Težak udarec za zavod. Prosim Vas, veleč. g. prof., da sporočite cenj. učiteljskemu zboru moje sožalje.«

Tako torej živi Lavtarjev spomin v srcih njegovih učencev, neizbrisen in nepozabljiv. Njegovo ime bo znano še poznim rodovom: živelo bo v njegovih delih in v delovanju učiteljstva po njegovih navodilih.

Le malo podatkov nujajo te skromne vrstice o bogati osebnosti Lavtarjevi, pa naj to zadošča za danes. O njegovem ostalem delovanju bomo še izpregovorili obširneje na drugem mestu in pričakovati smemo tudi kritične ocene njegove metode in njegovega znanstvenega delovanja sploh.

Iz Celja poročajo: Za nadporočnika v rezervi je imenovan Franc Mravljak, rezervni poročnik pri topničarskem polku št. 7. Nadporočnik Mravljak je suplent na veljski slovenski gimnaziji. Padel je v Galiciji s konja in si je tako težko poškodoval nogo, da so mu jo morali v Budimpešti ponovno operirati. Te dni zapusti Mravljak po skoraj 7 mesecih bolnišnično.

Hrvatski profesorji v vojni. Izmed profesorjev, ki službujejo na hrvatskih srednjih in tem enakih šolah, jih je 119 mobiliziranih in jih je doslej že osem padlo v vojni.

Srednje šole v Berlinu. V preteklem letu je bilo v Berlinu 11 gimnazij, 7 realnih gimnazij, 4 višje realke in 1 mestni dekliski licej. Vsi ti zavodi so imeli 415 razredov. Vsega stalnega učnega osebja je bilo 582. Vseh dijakov in dijakinj je bilo 12.159.

Začasni dopust srednješolcev zaradi del na polju. Starši (ali njih namestniki) dobe sina iz mesta domov za pomoč, če stopijo k svojemu županstvu s pismeno prošnjo, naslovljeno na ravnateljstvo dotične srednje šole. Prošnji se ugodi, ako jo 1. vlože starši ali namestniki, 2. če je učenec že tudi prej pomagal na polju, 3. če je njegova pomoč res potrebna in 4. če je učenec tudi sam voljan pomagati. Dostaviti se mora tudi v prošnji, za koliko časa bi bil dopust potreben. Zloraba dopusta bi se strogo kaznovala. — Župan mora prošnjo pregledati, presoditi in potrditi.

Po smrti odlikovan. Vojaški zaslužni križec tretjega razreda z vojno dekoracijo je podeljen padlemu rezervnemu poročniku 47. pešpolka, dr. Edvardu Dolinšku, profesorju na slovenski gimnaziji v Gorici.

V Sarajevu se vrši ta mesec proces proti 65 srednješolcem, ki so obtoženi tajnega združevanja.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 9. maja 1915, ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Trbovljah. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Kako je šolsko mladino poučiti o pomenu sedanje vojne? Poročevalca: šolski vodja Blaž Jurko iz Razborja in Ana Pfeiferjeva, učiteljica v Hrastniku. 4. Slučajnosti. Tovarišice, tovariši! Res je, da živimo v resnih in težkih časih, toda žalostno bi bilo, ako bi dopustili, da nastane ravno sedaj v naših vrstah nekako mrtvilo, ki preti uničiti našo prej tako krasno razvito organizacijo. Da se snidemo tega dne polnoštevilno v slovečih Trbovljah, to pričakuje zanesljivo odbor.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj poroča, da je meseca aprila 1915 darovalo za učiteljski vojaški podporni sklad učiteljstvo pri Veliki Nedelji 4 K, učiteljstvo pri Sv. Bolfenku 3 K, učiteljstvo pri Sv. Miklavžu 2 K 50 vin. in učiteljstvo v ormoškem okolici 1 K, torej skupaj 10 K 50 vin. Ta znesek se je poslal Zvezinemu blagajniku 15. aprila 1915.

Za sedaj pa se poslavljamo od njega z ono željo, kakor je z njo zaključil svoje sožalno pismo g. dvorni svetnik Peter Končnik, ki je Lavtarja čislal tako visoko: »Sit ei terra levis!«

—r—

II. Dobrodelni koncert Glasbene Matice v Ljubljani z dne 10. aprila 1915.

V sedanjih časih citirajo večkrat rek: »Inter arma silent Musae«. Res da med vojno počiva umetnost iz razumljivih razlogov; vendar pri nas dela častivredno izjemo Glasbena Matica. Že decembra 1914 je priredila v dobrodelne, patriotične namene lepo uspeli koncert, ki je za njim pred kratkim prišel drugi, še lepši. Lepo izbran vzpored, odlični sodelujoče moči na eni in simpatije, ki jih uživa zaslužna Glasbena Matica med slovenskim razumnim in nepristransko sodečim občinstvom na drugi strani, so pripomogle k izredno lepemu moralnemu in — upam tudi — materialnemu uspehu koncerta. Dvorana Narodnega doma (kakor znano v Ljubljani akustično najslabša, druge so,

Kranjske vesti.

Martin Potočnik.

Dne 7. t. m. je umrl pri svoji hčeri Marici dr. Košeninovi, bivši učiteljici, v Rožni dolini v Ljubljani Martin Potočnik, nadočitelj v pokoju, v 84. letu svoje dobe. — Bil je vso dobo svojega učiteljstva in življenja zvest delavec na polju narodne prosvete in si je s plodovitim svojim delom postavil v srcih hvaležnega ljudstva trajen spomin. — Tih in skromen značaj je med svojimi stanovskimi tovariši užival splošne simpatije. — Bodi ljubeznivemu, odkritemu možu in tovarišu ohranjen ljub spomin! — Preostalih naše iskreno sožalje!

—r— **Umrl je** v deželni bolnišnici v Ljubljani stolni kanonik dr. Ivan Koren. Rojen je bil dne 23. septembra 1867 v Metliki. Gimnazijo je dovršil z odliko v Rudolfovem. Potem se je hotel posvetiti medicinskim študijam, a usoda ga je dovedla v Rimu. Kot kanonik je bil učitelj laškega jezika na slovenski trgovski šoli v Ljubljani. Za javno življenje se ni brigal; živel je večinoma sam zase. Med učiteljstvom je imel nekaj dobrih prijateljev. Prijateljica sta bila tudi s pokojnim pesnikom Antonom Medvedom. Blag mu spomin!

—r— **Umrl je** v Vipavi na Veliko soboto zjutraj absolvirani akademik Franc Štajer. Vzela ga je bolezen slovenskega študenta. Pokojnik, blaga in plemenita duša, je bil sin pokojnega notarja Franca Štajerja in brat gospe Minke Šlajpahove, ki je bila prej učiteljica. Bil je inteligenčen mladenič, ki se je bavil tudi s pisateljevanjem. Ljub mu bod spomin!

—r— **Božični darovi ameriških otrok** se na Kranjskem tudi o Veliki noči še niso razdelili. Morda se bodo o Binkoštih? Opomnimo pa, da deželni odbor ni kriv, ako se morda darovi razdele šele ob prihodnjem Božiču. — Tako pravi »Slovenec« z dne 10. t. m., št. 80.

—r— **Umetniški stipendij.** Naučnominstrovo je podelilo slikarju Francu Tratniku stipendijo v znesku 500 kron. — Tudi »Zvonček« je že priobčil nekaj Tratnikovih originalov.

—r— **Za podružnico »Rdečega križa«** v Litiji so darovale šole: v Prežganju 70 jajc, v Sv. Križu 2 zaboja jajc, v Doleh po šolskem vodji Blaganju 2 škatli cigaret, 1 potico; učiteljica Ivana Dolinarjeva 100 jajc.

—r— **Učenci in učenke ljudskih šol za vojake.** Učenci in učenke sledečih ljudskih šol so darovali nabiralnici darov v naturalijah pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani jajca kot velikonočna darila za naše na bojnem polju se nahajajoče ali ranjene vojake: Janče, Črneča vas, Prežganje, Sv. Jurij pod Kumom, Božjakovo, Boštani, Primskovo, Dobovec, Št. Lampert, Višnja gora, Št. Vid pri Zatičini, Št. Rupert, Krško, Leskovec, Vel. Dolina, Št. Jernej, Metlika, Kresnice, Goričane (tvorniška šola), Rača, Zameško, Krka pri Zatičini, Izlake, Šmarje, Kolovrat, Vače, Polhov Gradec, Polica, Tržišče pri Mokronogu, Št. Janž, Veliki Trn, Kostanjevica, Bušeča vas, Svibno, Radna, Žalna, Smartno pri Litiji, Dole pri Litiji. — Uči-

žal, v tem času oddane) že zlepa ni videla toliko in tako izbranega občinstva, ki je prišlo na koncert tudi deloma iz vzroka, da gmotno pomaga ranjencem v ljubljanskih bolnicah ter podpre potrebni Glasbeni Matici, ki je zaradi izrednih razmer zabredla v denarne stiske.

Pa h koncertu samemu! Krona večera je bil c. kr. dvorni operni pevec Julij Bettetto. Že dlje časa se v Ljubljani nismo imeli prilike diviti se njegovemu petju. Očitno so mu večkrat, da ignorira slovenske skladbe. To pot je idealno lepo pel Lajovčevi skladbi »Mesec v izbi« in karakteristično »Norčovo jesensko pesem«. Zlasti prednašanje zadnje je izzvalo viharje navdušenega ploskanja. Poleg znane Wolframovega speva iz »Tannhäuserja« je vzel Betetto na vzpored še neizvajano Risto Savinovo »Poslednje pismo«, skoro priložnostno stvar, ki me je nje začetni motiv spomnil na Vilharja. Vkljub temu je Betetto podal skladbo mojstrsko, v pravem baladnem razpoloženju, kakor ga je mislil pesnik. Umetniški užitek prve vrste!

Na klavirju je Betetta spremljal fino in z umevanjem naš mladi, nadarjeni pianist Janko Ravnik, ki je na koncertu nastopil hkratu kot solist. Igral je dve jako zanimivi skladbi znamenitega češkega skladatelja Viteslava Novaka, ki je znan po svojih ženialnih simfoničnih

Lavtarju v spomin.

Pravijo, da součiteljevi najboljši nadzorniki učenci. Če je to res, tedaj blagor Lavtarju; mnogoštevilni njegovi učenci se ga spominjajo s hvaležnostjo in globokim spoštovanjem. To je pokazalo učiteljstvo o priliki njegovega imenovanja šolskim svetnikom, ki mu je tem povodom čestitalo v ogromnem številu in ga javno slavilo; to je pokazalo tudi ob njegovem pogrebu. Veličastna je bila udeležba spodnještajerskega učiteljstva in bila bi še večja, ko bi se ne bil moral vršiti izprevod ob neugodni uri. Zastopanih je bilo več učiteljskih društev, med njimi tudi »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem« po tovariših načelniku Josipu Rajšpu in odborniku Francetu Kranjcu. Pričata pa o tem tudi naslednja dva dopisa, došla prof. Vrežetu z bojišča, eden od slovenskega, drugi od nemškega učitelja.

Učitelj Viktor Bregant piše: »24. III. Velečastiti! V srce me je zadela vest o izgubi našega čislane profesorja Lavtarja. Koliko src je ranila ta vest v domovini, a huje je ranila nas, ki stojimo na bojišču. Vam v domovini je bila dana prilika, spremljati ga na kraj, kjer mirno sedaj počiva, a mi, njegovi učenci, smo ga samo v duhu spremili in se mu s solznimi očmi zahvalili za nebrojne zaklade, ki jih

teljstvu kakor tudi vsem učencem in učenkam se s tem izreka najtoplejša zahvala.

—r— Umrl je v Novem mestu kanonik Franc Spendal v starosti 69 let. Pokojnik je kapelanoyal v Kranju in je bil nekaj časa tudi voditelj tamkajšnje ljudske šole. Iz Kranja je prišel za župnika v Trzic, kjer je užival splošen ugled in kjer je ustanovil podružnico CMD. Spendal je bil vzoren duhovnik, ljubezniv in koncilijanten človek. Naj v miru počiva blaga duša!

—r— Iz St. Ruperta na Dolenjskem poročajo, da je na Velikonočni ponedeljek v ondotni šoli priredil c. kr. okrajni šolski nadzornik L. Stiasny predavanje o umnem gospodarstvu, o sedanjih prehrani in o varčevanju živil, zlasti z žitom, moko, s krompirjem in kruhom. Pojasnjeval je razne vladne predpise ter dolžnosti vsakega domoljuba v tem resnem času. V šoli in na hodniku nabito polno domačih gospodarjev in gospodinj se je razšlo v trdnem sklepu, da se bodo ravnali po danih navodilih.

—r— Umrla je dne 15. t. m. na Dolskem gospa Marija Poženelova, nadučiteljeva vdova v 71. letu svoje dobe. — Blaga pokojnica je bila mati hčerama Olgji in Tilkji, ki sta obe učiteljici. — Bodi ji ohranjen ljub spomin! — Obe matovarišicama naše iskreno sozale!

—r— Na pomorski akademiji je izpraznjeno popolnoma prosto mesto, na katero imajo pravico sinovi ljubljanskih mestnih uradnikov, ljubljanskih meščanskih sinov in takt mladeniči, ki so v Ljubljano pristojni. Prošnje za sprejem je poslati na vojnega ministrstva, pomorski oddelek, na Dunaju do 30. junija.

—r— Šola v Dragatušu je odposlala čez zimo za vojake 25 parov zapestnikov, 2 para kolenk, 5 parov kratkih nogavic, 8 snežnih čepic, 6 zausšesnic, 24 parov volnenih krp in 130 parov papirnatih podplatov. Darovali so: Posojilnica 15 K, učiteljski zbor 21 K 40 vin, za ovčjo volno izkupili 7 K 20 vin, otroci doneli 3 K 50 vin, skupaj 47 K 10 vin.

—r— V Smihelu pri Novem mestu je umrla šolska sestra Krescencija Primoževa.

—r— Šestdesetletnice rojstva tovariša Janka Lebana so se spomili listi: »Slovenski Narod«, »Edinost«, »Primo-rec«, »Goriški List« in »Slovenec«. Najlepše darilo bi bilo tovarišu Lebanu pač to, da bi ga v teh težkih časih reaktivirali in mu vsaj na stare dni omogočili skromno eksistenco.

Štajerske vesti.

—r— Z graškega vseučilišča. Ker je na univerzi večina prostorov izpremenjenih v bolnišnico, ni izključena nevarnost, da bi se pojavile nalezljive bolezni tudi med dijaki-slušatelji, dasiravno je v tem oziru vse najbolje preskrbljeno. Zaradi tega zahteva rektorat od vseh slušateljev, ki se hočejo vpisati v letnem semestru, da si dajo sedaj cepiti kožo in da se izkažejo s tozadevnim izpričevalom; drugače se nihče ne more vpisati.

—r— Sovražnik nemškega šulferajna. Pod tem naslovom so priobčili graški listi poročilo iz Celja, ki pripoveduje, da je sin uglednega slovenskega veleposestnika

v Hrastniku L. R. požagal pred tamkajšnje nemško šolo takozv. jubilejski hrast. Dopis pripoveduje, da se je od prizadete strani izkušalo vso stvar poravnati s povrnitvijo škode in posebnim darom 100 kron za nem. šulferajni. Hrastniški Nemci pa da so to poravnavo odklonili ter zahtevajo, da se krivca eksemplarično kaznuje. Sedanji čas ni primeren za narodno-politiške polemike. Vendar pa nam mora biti dovoljeno navesti nekatere činjenice, ki nam kažejo vso hrastniško afero v popolnoma drugi luči. L. R. je nemški jubilejski hrastič res požagal, toda na Hrastniku je splošno znano, da ne iz zlobnega namena. Gre marveč za čin uničevalne razburjenosti bolnega človeka, ki se je odtegnil pazljivosti svojih domačin. Proglasiti dejanje duševno abnormalnega človeka za nekak zločin je pa naravnost brezsrčno. Seveda tudi ni res, da bi bil kdo ponujal kako »poravnavo«, res je marveč da se je tozadevni predlog, ki je bil stavljen v poniževalni obliki, odklonil, ker vendar nihče ne more biti odgovoren za to, kar je storil bolni nesrečnež. — L. R. so medtem na izrečni nasvet hrastniškega zdravnika — Nemca — prepeljali na graško psihiatrično kliniko, kjer se je že enkrat zdrvil.

—r— Iz Damej pri Celju poročajo, da je neznan hudobnež ob stanovanju nadučitelja tov. Fortunata Jelovška posekal trtje. To je pač hudobija, ki ji je treba eksemplarične kazni!

—r— Umrl je v Gradcu tamkajšnji vseučiliški profesor filozofije dr. Stefan Witasek. Rojen je bil 1. 1870 na Dunaju.

—r— Letos bo mnogo gob. Nadučitelj Jamernik piše v graški Tagespost, da je zaradi obile zimske vlage letos pričakovati mnogo gob. Že koncem aprila in v začetku maja se pokažejo na solčnih tleh ob robovih gozdov, njiv in plotov prve užitne gobe. Pobirajmo jih in jih sušimo, da bomo imeli bogato zalogo suhih gob za prihodnjo zimo!

—r— Živila za Štajersko. Štajerska ces. namestnija se je uspešno potrudila zaščitirati deželi precejšnje zaloge žita s pravočasnim nakupovanjem pšenice, koruze, rži in drugih živil. Skupaj je nakupljenih 17.950 vagonov živil. Od teh je prispelo v zadnjem času v deželo že 1284 vagonov. Namestnija obeta prebivalstvu, da ne bo pomanjkanja.

—r— V mesto Gradec ne smejo vojni begunci več prihajati; tako je odredilo štajersko namestništvo.

Goriške vesti.

—r— Ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Gorici. Ta uspešno delujoča podružnica je imela v minulom poslovnem letu dohodkov 2918 K 28 v, izdatkov pa 2892 K 39 v. Podružnica deluje marljivo in izkazuje vsako leto lepe uspehe.

—r— Dol-Otlica. Poročajo nam: Vodstvo lj. šole na Otlici prevzame začasno tov. Rejec, dosedaj vodit. šole na Dolu. Na Dolu ho začasno vodila ljudsko šolo tovarišica učiteljica Sobanova. Voditelj ljudske šole na Otlici, tovariš Miha Vrčon, je že od začetka vojne pod orožjem, a že 7 mesecev ne vemo ničesar o njem.

—r— Imenovanje. Semeniški profesor dr. Jakob Brumač v Gorici je imenovan za papeževnega hišnega prelata. — Semeniški profesor dr. Josip Ličan v Gorici je imenovan za papeškega tajnega komornika.

—r— Oslepel Markič iz Podgore, ki so zanj nabrali dobri ljudje 4000 K, je odšel na Dunaj v košarsko šolo, da se nauči pletenja košev itd. Markič je bil pred vojno zidar.

—r— Goričan profesor Ivan Lorenzoni se je nahajal v francoskem ujetništvu v Villefranche. Sedaj se mu je posrečilo doseči, da so ga premestili v Montpellier in se je smel tam vpisati na vseučilišče. Do take svobode mu je pomagal francoski general Sebert, eden glavnih članov društva »Centro Oficije Esperantista« v Parizu, ki mu je bil Lorenzoni priporočen od vodstva italijanske katedre za esperanto. Tako je esperanto pomagal Lorenzoniju do študij na francoskem vseučilišču in do svobode, ki ga zanj drugi ujetniki zavidajo. — Tako poroča »Edinost« z dne 15. t. m., št. 104.

—r— Koncert v korist ubožnim družinam v Gorici. V tork preteklega tedna zvečer se je vršil v kavarni Corso koncert v korist ubožnim družinam. Koncert je priredil orkester diletantov, med njimi več dijakov; vodil je orkester učitelj Viktor Decarli. Koncert je uspel prav dobro. Vsa čast prirediteljem. Prisostvovalo je koncertu mnogo odličnega občinstva slovenske, nemške in italijanske narodnosti. — Učitelj je povsod prvi, kjer treba pomagati trpečemu človeštvu.

—r— V Gradežu letos ne bo kopalniške sezone, ker je spoh nemogoča. Ako bi tudi ljudje hoteli priti, je nemogoče prehranjevanje. Škoda bo ogromna. V normalnih časih so bila v aprilu oddana skoro vsa stanovanja, in koncem aprila je bilo tam že nekaj gostov.

—r— Josip Ivančič, učitelj v Poljubinu, se je nahajal meseca septembra 1914 kot vojak v przemyselski bolnišnici, in od tedaj ni sluha ne duha več o njem. Vsa tozadevna pozvedovanja so ostala brezuspešna.

—r— Dolgo časa se ni nič vedelo, kje se nahaja učitelj Anton Zumi in iz Gradišča. Sedaj pa je sporočil, da je v ujetništvu v Insovku v Rusiji in da je zdrav.

—r— Poroka. Kakor poročajo ljubljanski listi, se je poročil tamkaj naš goriški rojak c. kr. namestništveni konceptist Bogumil Berbuč, sin prof. Berbuča, z gospo Elo Kuhljevo iz Ljubljane, bivšo učiteljico v Tolminu. Gospod Berbuč je kot c. in kr. rezervni poročnik na dopustu. Mlademu paru želimo obilo sreče!

Tržaške vesti.

—r— Skladatelj Emil Adamič. Med junjsko posadko v Przemyslu je bil tudi znani naš skladatelj tovariš Emil Adamič. Nadejamo se, da je težke čase obleganja srečno prebil in da se nahaja sedaj še zdrav in čil v ruskem ujetništvu, odkoder se naj skoraj vrne, da bo zopet lahko začel z umetniškim svojim delovanjem na polju slovenske glasbe! To si od srca želimo vsi čestilci odlične njegove umetnosti.

skladbah (»Burja«). Ravnik si je izbral za izvajanje »Balado v Emolu« in po narodnih motivih zložen »Valški ples«. Obe skladbi je podal z bravuro in jako dobro tehniko. Ravnik hodil po oni trnjevi poti kot mladane vsi naši umetniki. Ali ne bi se morda dobil kdo med poslušalci, ki jo ta večer frenetično pleskal in bi mu koderkolj že izprosil podporo ter mu omogočil nadaljnje študije? Ali je res treba, da je slovenski umetnik večkrat lačen kot sit? Ravnik je talent. Želim mu na njegovi umetniški poti mnogo sreče!

Ostali del vzporeda je izpošnil Matični pevski zbor. Mnogo njegovih zvestih in vnetih članov poje v strelskih jarkih, zato tudi zbor ni več tako številen, a vendar konsolidiran in dober. Njegov skrbnik oče, g. koncertni vodja Matej Hubad, je z njemu lastno vestnostjo tudi iz male družine (proti oni v mirnem času) napravil mnogo, mnogo. Kje si, naš ljub. Adamič, da bi šljal peti Glasbeno Matico svojega »Mladega junaka«? Originalna skladba, sicer že peta tudi drugod, je vseskozi posrečeno delo. Bosanski milij s posebnim alt solom je lepo zadet. Zlasti je skladatelj izborno pogodil kánon. Zbor je skladbo tako imenitno zapel, da je občinstvo z neponehujočim ploskanjem izsililo ponavljavo. Kot kontrast k prejšnji efektni skladbi smo slišali Pavčičev zbor »Kaj ve misli«, od gotovih ljudi označen kot

pregrešen zaradi svojega ljubezenskega teksta. Pesemca je toli občutena, ima izredne dinamične lepote, da izvajanje da leč odtehta trud, ki ga je imel dirigent v njenim nastudiranjem. — Dr. G. Schwab, je bil zastopan s svojim koncertnim kolom »Se ena«, ki sem o njem svojo sodbo že pred časom izrekel prav na tem mestu. Spričo svoje melodioznosti bo skladba vseh povsod in jo bomo gotovo še mnogokrat slišali. Matični zbor jo je podal odlično in jo moral ponoviti. — Dr. G. Krekova »Slika« je prav primerna sedanjemu času. V prvem delu — ko fantje vriskajo — udarja na narodno struno, srednji stavček je polifon, zadnji cerkvenó pobarvan. Posebnega vtiska skladba ne napravlja. Istega skladatelja čveteroglasna invencija »Blagor mu«, z jako lepo začetno temo in krasno izzyenečim koncem je tvorila nagrobnično padljim junakom. Obav pravek imenovana zbora sta za izvajanje jako težka, in gre za dovršeno prednašanje temvečja zasluga Matičnemu zboru in konc. vodji g. Mateju Hubadu. — Ob začetku vzporeda smo čuli — po leg že omenjenih stvari — tudi šopek prvvaških narodnih pesmi, ki ga je povil Vilko Noyak. Prav prijetno je bilo poslušati to cvetje z narodnega vrta, ki se precej razlikuje od drugih poturijev in deličast harmonizatorju. Ves večer je občinstvo z zanimanjem poslušalo izvajanja po

sameznih točk, le dvospelji za ženske glasove s spremljevanjem klavirja niso mogli ogreti. Lajovičevi »Pesem« in »Pesem pritorke« sta odlični moderni skladbi, a žal našemu občinstvu in njega okusu še za enkrat nedostopni. Gdč. Pirhova, Trnkoczyjeva, Počivalnikova, Severjeva, Sadarjeva in Ropasova so sicer pokazale vse vrline Matične šole, toda alt je bil premočan proti sibiemu sopranu. Ker je bilo dosedaj na vzporedih dvospelvedko videti, je ta poizkus hvalevreden in mu želim nadaljevanja! Trud, ki so ga imeli prireditelji koncerta v teh težkih časih, zasluži pohvalo in popolno priznanje!

V nedeljo, 11. aprila 1915, je bila 1. produkcija gojencev Glasbene Matice, podobna pravemu koncertu. Gojenci in gojenke so z lepim uspehom prednašali različne skladbe. Omenjeno bodi, da je bil aplavz gdč. Jelci Sadarjevi za krasno izvedbo Vilharjevih pesmi »Nezakonska mati« in »Mrtva ljubav« na mestu.

Z. P. —r— Dobro delo. Tovariš Ciril Pečtr o v e c je za kruh ubožnim otrokom nabral dne 27. marca 3 K 50 vin, dne 12. t. m. 5 K 50 vin, in dne 15. t. m. 16 K 70 vin, skupaj 25 K 70 vin. Denar je nabiralec razdelil sorazmerno med učitelje slovenske šole na Acquedottu, da ga po potrebi izdajo za kruh učencem.

—r— Tržaška šolska letna poročila bodo letos obsegala je šolske vesti. Znamstvenih člankov letos ne bo. Mestni svet je namreč začel tudi na tem polju varčevati.

—r— Marija Kjudrova, učenka VII. razreda CMD šole na Acquedottu, je nabrala 13 K 75 vin. Za denar so nabavili obleko nekaterim ubožnim učenkam.

—r— Sentjabska podružnica CMD je otvorila tudi letos, akoravno se nahajamo v vojnem času in akoravno so se njeni dohodki znatno zmanjšali, otroški vrtec, v katerega zahaja nad 100 otrok, ki bi se, ako bi podružnica ne otvorila otroškega vrta, izgubili po tujih azilih.

Istrske vesti.

—r— Franc Oppitz †. V vojaški bolnišnici na Ogrskem je umrl Franc Oppitz, c. kr. učitelj na državni deški šoli v Pulju. Bil je poklican v vojake takoj ob začetku vojne. Februarja meseca je odšel s svojim polkom v Karpate. Tam so mu zmrznile noge. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je pritisnil še trebušni legar, ki ga je porazil, starega 34 let. — Pokojni Oppitz, rojen v nemškem delu Češke, je bil ustanovitelj in prvi predsednik Nemške učiteljske zveze za Kranjsko in Primorje. — Učitelju-junaku časten spomin!

—r— Umrl je v Kraju pri Lovranu, kakor poroča »Piccolo della Sera« od 12. t. m., akademični slikar Valentin Lucas, rodom iz Labina v Istri. Svoje nauke je dovršil na akademiji lepih umetnosti v Benetkah. Bil je dober portretist in znan cerkveni slikar. Kot človek je bil čudak.

—r— Deželni odbor je odobril sklep upravnega odbora v Rovinju, tičočega se najetja posojila 615.888 K v poravnavo stavbnih stroškov novega šolskega posloplja.

—r— Učitelji v Istri, dobe, po sklepu istrskega deželnega odbora svoje plače za mesece maj, junij in julij skupno izplačane, da se bodo mogli založiti z živili.

Koroške vesti.

—r— Umrl je v St. Pavlu v Lavantski dolini prejšnji ravnatelj samostanskega gimnazija dr. Siegfried Christian, c. kr. konservator, v 45. letu svoje starosti.

—r— Vojaška poroka. V Brežah na Koroškem se je poročil odvetniški kandidat Fran Tomšič, sedaj enoletni prostovoljec, z gospodično Natalijo Vabičovo, hčerko nadučitelja v Ptuj. Bilo srečno!

Splošni vestnik.

1. majnika socialni demokratje letos ne nameravajo tako proslaviti, kakor druga leta. Prostovoljno opuste praznovanje z ozirom na izredne razmere in na izredne zakone, ki jih je prinesla vojna, ker se hočejo izogniti raznim težkočam. Opustiti nameravajo tudi običajne demonstracijske izprevođe, ki bi bili v najboljsem slučaju mogoči le v posameznih krajih. 1. majnik nameravajo zato slaviti le s shodi zvečer 1. majnika, ki jih prilagode in izvedejo tako, da bodo primerni sedanjemu resnemu času. — Iz Berlina poročajo, da so tudi nemška socialno-demokratska strokovna društva sklenila z ozirom na sedanjí vojni čas opustiti običajni svoj praznik 1. maja.

—r— Steklo bo dražje. Tvorničarji so sklenili, da zvišajo ceno stekla za 10 odstotkov.

—r— Zbor delegatov »Slov. Planinskega Društva« se je vršil dne 18. t. m. ob 2. popoldne v »Narodnem domu« v Ljubljani. Navzoči so bili delegatje kranjske, kranjskogorske, koroške, trziške in savinjske podružnice, ostale podružnice so svojo odsotnost opravičile. Predsednik dr. Tomišek je podal sliko društvenega položaja, na kar se je razvila kratka debata. Sprejel se je predlog, naj »Slov. Planinsko Društvo« do povrnitve normalnih razmer opusti izdajanje svojega »Slov. Planinski Vestnik« in naj izda okrožnico na svoje člane, v kateri naj temeljiti in pojasniti svoj korak ter apelira na njihovo rodoljubje in narodno požrtvovalnost, da ostanejo tudi v bodoče zvesti člani »Slov. Pl. Društva«. Čim nastanejo redne razmere, bo »Plan. Vestnik« izhajal v povečanem obsegu, da se s tem odškodujejo člani

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

Razpravljalo se je tudi o letošnjem delovanju »Slov. Plan. Društva«. Po sedanjih načrtih bodo letos otvorene te-le kočice S. P. D.: hotel »Zlatorog« ob Bohinjskem jezeru, Kadilnikova kočica na Golici, Prešernova kočica na Stolu, kočica v Kamniški Bistrici in po možnosti Aljažev dom v Vratih in Dom na Vrščicu. Koča na Golici bo za poizkušno oskrbovana meseca julija, a preskrbljena bo samo s piljačo.

Hroščevo leto. Letos je takozvano hroščevo leto. Kmetovalci morajo tedaj paziti na tega škodljivca, da jim ne bo delal prevelike nadlege in škode.

Razstavo za vojno in ljudsko higieno so 11. aprila otvorili v navzočnosti nadvojvodinje Avguste v dunajski državnozborni palači.

Žena starostka »Sokola«. Telovadno društvo »Sokol« v Lovčicah pri Kyjovu na Češkem je izvolilo za starostko enoto Karlo Konečno, ker po mobilizaciji in naborih niso mogli dobiti moža, ki bi mogel voditi društvo. Menda je to prvi slučaj v zgodovini Sokolstva.

Državni uradniki letos ne dobe dopustov. Kakor poroča »Reichspost«, ne dobe državni uradniki letos nikakih daljših dopustov. Le v nujnih slučajih, n. pr. v boleznih i. p., bodo smeli na dopust. Namesto dopustov se bodo uradnikom dovolili posamezni ferijalni dnevi.

Namesto modre galice nasvetuje razen že znanega perocida kranjski vinarški nadzornik Skalicky tudi tenaks. Tenaks je modrikast prašek, ki obstoji iz zmlete galice, sode in žveplenokisle gline. Zadnja je primešana zaradi tega, da galica na listu bolj drži, soda pa namesto apna. Raba tenaksa je jako preprosta, s 100 litrov vode se odehta 1 in pol kg tega praška, se vrže v vodo in se z njo dobro premeša. Prašek se hitro raztopi, in škropilna zmes je pripravljena. Pripravljala se torej jako hitro, sproti, če je treba lahko za vsako škropilnico posebe. V tem slučaju se vzame za vsako škropilnico 15 do 20 gramov tenaksa. Tenaks se dobiva v vrečah po 5, 25 in 50 kg. V vrečah po 25 in 50 kg stane sedaj na Dunaju 180 K za 100 kg. Voznina ne stane veliko, ker je za polovico znižana. »Tenaks« se dobiva pri tvrdki: Dr. G. Heiner & Co., chemisches Laboratorium, Wien II., Mollardgasse 69.

Spominjajte se naše šolske družbe! Hrvatski listi so pozivljali povodom velikonočnih praznikov hrvatsko občinstvo, naj se spominja Ciril-Methodove družbe za Istro. Kar so pisali ti listi glede istrske družbe, velja tudi za našo slovensko. — V težkih izjemnih razmerah, sredi strašne vojne vihere, nadaljuje Družba sv. Cirila in Metoda svoje tiho in uspešno narodno delo. Na periferijah, na skrajnih točkah naše domovine vršijo družbini učitelji in učiteljice svoj slovenski apostolat vztrajno in neustrašeno. — Družbine šole morajo tudi nadalje ostati odprte in družbini učitelji in učiteljice na svojem mestu. Zato treba, da se ves naš narod — čeprav je to jako težko — tudi v teh usodepolnih časih spominja družbe in ji poklanja kak darek. Slovenci, Slovenke, spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Razgled.

— **Državni poslanec prof. I. Virgil Perić** je slavil dne 16. t. m. 70letnico svojega rojstva. Poslanec Perić uživa zaradi svojega čistega rodoljubja in neumorne delavnosti za narodni napredek vseobče spoštovanje po vsej Dalmaciji in v naših političkih in prosvetnih krogih ter tudi izven njih. Jubilarju čestitamo najiskrenejše.

— **V Zagrebu** je umrl stolni kanonik dr. Feliks Suk. Pokojnik je bil rojen leta 1845. v Petelinku, v župniji Blagovica na Kranjskem. Oče njegov je bil Čeh iz Slavetina, mati, Helena Pavličeva, pa Slovenka iz St. Ožbolta na Kranjskem. Njegov oče je bil inženir in je služboval na Kranjskem od leta 1834. do 1851., pozneje pa v Sisku. Feliks Suk je absolviral šest gimnazijskih razredov v Ljubljani, zadnja dva pa v Zagrebu. Za duhovnika je bil

posvečen leta 1868. Leta 1870. je promoviral v Inomostu za doktorja bogoslovja. Pokojnik je predaval moraliko na bogoslovni fakulteti hrvatskega vseučilišča od leta 1874. do 1891. Svoje imetje je zapustil raznim dobrotvornim, verskim in kulturnim ustanovam. Za življenje Slovencev se je vedno živo zanimal. Blag mu spomin!

— **V Jastrebarskem** je 6. t. m. po težki bolezni umrl tamkajšnji odvetnik dr. Gustav pl. Gaj. Dosegel je starost 53 let. Dr. Gaj je bil na našem jugu znan kot pristaša spiritalističnih idej. Skupno z dr. Hin-kovičem je ustanovil spiritistično glasilo »Novo Sunce«, ki ga je dr. Gaj prav spretno urejeval. Pokojnik je bil navdušen Hrvat in velik prijatelj Slovencev. Bil je med ustanovitelji hrvatske napredne stranke, ki se je tekem let pretvorila v hrvatsko neodvisno stranko. Blag mu spomin!

— **Umrl** je na Sušaku zaslužni prof. Marko Svirac.

— **Obisk avstrijskih vseučilišč.** Pred kratkim je izdalo naučno ministrstvo poročilo o obisku avstrijskih vseučilišč po stanju 31. decembra leta 1914. Podatki se tičejo samo vseučilišč na Dunaju, v Gradcu, Inomostu in Pragi (nemško in češko), dočim na vseučiliščih v Levovu, Krakovem in Černovicah v zimskem tečaju ni bilo predavanj. Na dunajskem vseučilišču je bilo vpisanih 5724 dijakov: 300 na bogoslovni; 2563 rednih, 98 izrednih in 40 spitiirajoči, vseh skupaj 2665 na pravoslavni; 1038 rednih dijakov, 239 rednih dijakinj, 13 izrednih dijakinj in 2 hospitantinj, vseh skupaj 1341 na medicinski; 693 rednih dijakov in 329 rednih dijakinj, 261 izrednih dijakov in 126 izrednih dijakinj, skupaj 1408 na modroslovni fakulteti.

— Na graškem vseučilišču je bilo vpisanih 1182 slušateljev: 106 na bogoslovni, 517 na juridični, 280 medicinski in 279 na modroslovni fakulteti. — V Inomostu je bilo vpisanih 837: teologov 307, juristov 189, medicincev 155 in filozofov 186. — Na praški nemški univerzi je bilo vpisanih bogoslovcev 76, juristov 575, medicincev 821 in 241 filozofov; skupaj 1173. — Na praški češki univerzi je bilo vpisanih 2987 slušateljev: 158 teologov, 1331 juristov, 621 medicincev in 877 filozofov. — Na vseh petih univerzah so bili vpisani 11.903 slušatelji: 957 teologov, 5277 juristov, 2678 medicincev in 2991 filozofov.

— **Na hrvatskem vseučilišču v Zagrebu** je bilo letos vpisanih 744 slušateljev. Od teh jih je bilo 566 iz Hrvatske in Slavonije, 35 iz Ogrske, 68 iz Avstrije, 64 iz Bosne in Hercegovine, 10 iz Bolgarije in 1 iz Bavarske. Število dijakov je od lanskega leta padlo za dobro polovico.

— **Otroci rajnega prestolonaslednika Franca Ferdinanda** so došli veliki teden na Dunaj. Princi bodo študirali na dunajskih gimnazijah, princesa Zofija bo zasebno poučevana.

— **83.000 kron v češke narodne svrhe.** Te dni soodprli oporoko nedavno umrlega mlinarja Ivana Spačka v Židenicah pri Brnu. Iz oporoke izhaja, da je Spaček zapustil v češke narodne in dobrodelne svrhe 83.000 kron.

— **Samoumor profesorja dr. Simonija.** Z Dunaja poročajo: Vpokojeni profesor poljedeljske visoke šole dr. Oskar Simony je v torek dne 6. t. m., najbrže v hipni zmedenosti, skočil iz okna svojega v II. nadstropju se nahajajočega stanovanja ter obležal mrtev na tleh. Profesor Simony je bil na glasu kot izborni matematik in je izdal veliko število matematičnih in fizikalnih del.

— **Prvi dve mohamedanki — učiteljici.** Dne 19. t. m. sta bili prvi dve mohamedanki v Sarajevem imenovani za učiteljici. Pišeta se: Hasnihanuma Berberovičeva in Behije-hanuma Ukšinagičeva.

— **Profesor Röntgen odklikovan.** Berlinski »Lokalanzeiger« poroča, da je bil odklikovan profesor Röntgen ob svoji sedemdesetletnici z železnim križem na črnobelem traku. Nemški cesar je v priloženi čestitki pisal, da Nemci izumitelju Röntgenovih žarkov ne morejo biti dovolj hvaležni in da njih vrednost ravno v sedanjih vojni izredno cenijo.

— **Mladi grof Tolstoj** je, kakor znano, pred par meseci pobegnil iz tabora v Čeških Milovicah, kjer se je nahajal kot ujetnik. Sreča mu ni bila mila. Ujeli so ga in privedli nazaj. Sedaj je izvršil potomec slavnega pesnika drugi poizkus. Skupaj z ujetima enoletnima prostovoljčema, knezom Jasvilom in Vukotičem, je grof Tolstoj zopet izginil iz ujetniškega tabora. Beg so skoro zapazili. Dosedaj pa se še ni posrečilo, prijeti beguncev.

— **Spor zaradi literarične zapuščine** Leva Tolstega, ki je toliko časa trajal med dediči, je sedaj končno vendar rešen po najvišjem senatu v Rusiji, in sicer v prilog vdovi pokojnega pesnika in modreca z Jasne Poljane, Sofiji Andrejevni Tolstojevi. Tolstoj, ki je bil sicer nasproten vsem določbam o literarni lasti, je določil kratko pred svojo smrtjo, da vsi njegovi manuskripti in pravice vseh njegovih del pripadejo njegovi najmlajši hčeri, grofici Aleksandri. Po razsodbi najvišjega senata pa pripadejo vsi manuskripti — ki se od smrti Tolstega hranijo v zgodovinskem muzeju v Moskvi — grofici S. A. Tolstojevi. Seveda je ta poslednja odstopila svojo lastninsko pravico Rumjančevemu muzeju v Moskvi, kjer poseben »prostor Tolstega« sprejme literarične zaklade. Grofica si je pridržala samo dosmrtno višje nadzorstvo nad zbirko. Petrograjska akademija znanosti dobi od grofice pooblastilo, da dá liste manuskriptov fotografirno posneti, da tako izpolni svoje zbirke v Petrogradu, za kar pa dá faksimilirane posnetke svojih zakladov Tolstega moskovskemu muzeju, tako da bodo imeli dve popolni zbirki. Akademija izda tudi z dovoljenjem grofinje Tolstojeve vsa dela pesnika, všteti zapuščino, ne da bi vdova dobila kako odškodnino za to. Izvzeti bodo baje samo pesnikovi dnevnik. Za sedaj se ne smejo popolnoma objaviti.

— **Poletni semester na dunajskem vseučilišču.** Dva dni po pričetku inskripcij je izšel sedaj leksijski katalog dunajskega vseučilišča za poletni semester. Zaradi vojne mnogo pod orožje poklicanih docentov ne more predavati, tako da se razna predavanja sploh ne morejo vršiti; dalje manjka slušateljev, juristi in filozofi se preseljujejo v tuje slušalnice, dočim služijo vseučiliški prostori za bolniške namene. Na dunajskem vseučilišču je bilo v zadnjem zimskem semestru vpisanih 5992 rednih in 621 izrednih slušateljev; velik del slušateljev je bil po inskripciji poklican pod orožje. Od 1470 rednih slušateljev medicinske fakultete je bilo 320

dam, od 1338 filozofov 497 dam, od 3741 izrednih slušateljev filozofske fakultete 144 dam, od 96 farmaceutov 33 dam.

— **Ljudske šole v Splitu,** razen deklishe, so zaprte za 9 tednov, ker so učitelji zaposleni z urejevanjem in razdeljevanjem krušnih nakaznic.

— **Dečkom v Ljubeku (Lübeck) prepovedano kaditi.** Senat v Ljubeku je prepovedal kaditi dečkom, ki še niso stari 16 let. Kdor kadil ali prodaja dečkom pipe, tobak, smodke ali svačice, se kaznuje z denarno globo ali pa z zaporom do 14 dni.

— **Češka šola v Poštorni.** Nižjeavstrijski deželni šolski svet je dal zapreti češko šolo v Poštorni, češ, da je protizakonita. Zaradi te šole je bilo že mnogo bojev in razburjenja, in ravno zato izražajo listi svoje mnenje, da ravno sedanji čas ni primeren za tako odredbo. Dalje sezajoča diskusija v javnem listu o tem kočljivem vprašanju je seveda v teh časih izključena. Posnemljemo le po dunajskih »Delničkih Listih«, da se zatvoritev šole utemeljuje v 11. točkah. Poslanec Tomašek je takoj posredoval v tej stvari pri ministrskem predsedniku grofu Stürgkhu, pri naučnem ministru Hussarku in nižjeavstrijskem namestniku baronu Bie nerthu. Uprava društva Komensky na Dunaju stori vse možne korake, da se prične zopet s poukom.

— **Čehi — najkulturnejši narod v Avstriji.** »Škola Našeho Venkova« citira v svoji zadnji številki izrek profesorja dr. M. Hainischa, ki ga je objavila pred kratkim dunajska »Zeit«. Dr. Hainisch je izjavil, da so se nemški Avstrijci ponašali s tem, da so najkulturnejši narod v Avstriji. Ali sedaj morajo priznati, da so se morali umekniti iz prve vrste in so zavzeli njihovo mesto Čehi, ki so sedaj najkulturnejši narod v Avstriji, ker imajo najmanj analfabetov.

— **Profesor Masaryk** prebiva v Švici, kjer ostane do sklepa miru. Piše večje filozofske delo.

Podpisani ima na prodaj dva krasna nagačena divja mačka. — Cena po dogovoru. Ob enem se priporoča tovarišem lovcem za nagačenje vsakovrstnega lovskega plena. Trpežno, naravno in cenodelo. Ivan Šega.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene. Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov za naše liste, ki so: **Učiteljski Tovariš - - - - -** **Popotnik, Zvonček.**

Iznova pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Vsi na delo!

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj 172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejšo in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Cevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar. Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

Vposlano.

Volonterka, ki bi ji bilo ležeče na tem, da ne izgubi preveč časa za izkušnjo sposobnosti; bi lahko takoj nastopila službo na neki trirazrednici na Štajerskem.

Več pove uredništvo.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih

del. Pri večjih naročilih 10% popusta.

Velesenj. učiteljstvo opozarjamo na zbirko pesmi, ki so izšle v »Učiteljski tiskarni«. To je lepa Engelbert Ganglova knjiga

„Moje obzorje“

ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v »Učiteljski tiskarni«. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po pošti 20 h več.

Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici te lepe knjige.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika? ::::

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik
mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve osebi K 350.-

zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta.

Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljivo za one, kateri se mnogokrat selijo. **Obstoječa 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.**

Zahtevajte najnovejši katalog, kateri obsega nad 300 mod. slik.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje šte. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. frgovcem za izdelovanje vzornih knjig, vzornih kartonov, komisijskih knjig za potovalce po tvorniških cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne plačnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd.

Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd.

Strogo solidna trdka!!

Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago.

Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne!

Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 K 740,000.000.—
Vlog „ 44,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

Priporočamo

Pfaff šivalne stroje

ki so neprekosljivi, od strokovnjakov priznane najboljše v Evropi. — Pouk v šivanju, umetnem vezenju brezplačen.

Cenjeno učiteljstvo in šole dobe pri nakupu izjemno ugodne pogoje.

IGN. VOK, spec. trgovina šiv. strojev in Puch koles.
LJUBLJANA, Sodna ulica šte. 7.

Pridni posredovalci se iščejo.

Prvo splošno uradniško društvo avstro-ogrske monarhije

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospod. arstvenega stanja, za preskrbljenje prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljšje, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrske Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.

Garancijsko premoženje leta 1913 86.8 milijonov kron

Stanje zavarovanj koncem leta 1913 223 milijonov kron

Izplačanih zavarovanj do konca leta 1913 128.5 milijonov kron

Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kake obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva

za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, Radetzkystraße 10.

Naročajte in širite „Učiteljskega Tovariša.“

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo Francišškanska ulica šte. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse pošne tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. — V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.